

SOSIAALITYÖ HYVINVOINTIALUEIDEN HYVINVOINTISUUNNITELMISSA

Terhi Myller: YTT, vierailuva tutkija UEF, yliopettaja Karelia-ammattikorkeakoulu

terhi.myller@karelia.fi

Janus vol. 33 (1) 2025, 61–80

Tiivistelmä

Organisaatioiden strategiat nähdään eräänä ammatillisen työkuulttuurin muotoutumiseen liittyvinä tekijöinä. Tutkimusperustaisen sosiaalityön ammatillisen työkuulttuurin edistämiseksi tarvitaan ymmärrystä strategisen tason ohjeistuksesta. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia sosiaalityön ammatilliseen työkuulttuuriin liitettäviä sosiokulttuurismateriaalisia piirteitä lakisääteisissä hyvinvointisuunnitelmissä on. Tutkimuksen käsitteellinen viitekehys kiinnittyy sosiaalityön työkuulttuurin käsitteeseen ja sisältöön. Tutkimuksessa analysoidaan (n=16) hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmaa laadullisella, teoriaohjaavalla dokumenttianalysilla. Tiedonmuodostamista ohjaa praktinen tiedonintressi. Tulosten perusteella hyvinvointisuunnitelmissä korostuvat teknismateriaaliset näkökulmat, kuten strategiat ja lainsäädännön velvoittavuus suunnitelmien laatimisessa. Toisaalta strategiset tavoitteet ilmentävät sosiokulttuurisia näkökulmia, kuten osallisuutta, vuorovaikutusta ja hyvinvointia. Sosiaalityö eksplisiittisesti kuvailtuna jää katveeseen.

JOHDANTO

Tutkimuksen tausta

Kansainvälisessä sosiaalityön tutkimuksessa (esim. Worsley 2023) on tunnistettu organisaatioiden strategioiden merkitys sosiaalityölle. Ensinnäkin, strategioiden avulla voidaan suunnata resursseja muun muassa sosiaalityön ennakoivien toimintamallien käyttöönottamiseen (Mos & Reckers-Droog 2024). Varhaisen tuen toimenpiteitä korostetaan kansallisissa strategisen tason toimenpide-ehdotuksissa (esim. Karjalainen ym. 2019; THL 2024a). Toisekseen, organisaatioiden strategiat ovat tärkeitä tiedolla johtamisen ja tutkimusperustaisen sosiaalityön toteuttamisen näkökulmasta (Petch 2010,

36; McGlade ym. 2023; Bennett 2017). Kolmannekseen, edellä mainitut strategiset painopisteet tukevat johtamista, organisaatioiden taloutta ja työyhteisöjä (esim. Bennett 2017). Toisaalta, Pascoe ja kumppanit (2023) tuovat esille sosiaalityön toteuttamisen priorisointia koskevassa kirjallisuuskatsauksessaan, että sosiaalityön työkäytänteissä painopisteitä on siirretty suhdperustaisesta asiakastyöstä kohti segmentoituja ja hallinnollisesti johdettuja prosesseja. Näillä valinnoilla voidaan hankaloittaa asiakastyön tekemistä. (Pascoe ym. 2023.) Strategioiden luominen tutkimusperustaisesti (Baer ym. 2013, 203–2024) ja strategioihin asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttaminen edellyttääkin muun muassa laadukasta johtamisjärjestelmää (Einola & Kohtamäki 2015, 47). Stra-

 Janus

 VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALLT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tvr.fi/tunnus

tegioiden ja strategisen ohjauksen ymmärtäminen sosiaalityön työkuultuurin osa-alueena on tärkeää.

Vuonna 2023 käynnistetyillä hyvinvointialueilla sosiaalityön roolin raportoidaan kaventuneen ja epäkohtia kuvataan sosiaalityön eri osa-alueilla, erityisesti johtamisessa (Londén ym. 2023; Kivipelto & Tanner 2023). Donald Tosti (2007) tuo esille työ- ja organisaatiokulttuurin tutkimuksessaan, että strategia-analyyysien avulla voidaan määrittää organisaation strategisia tavoitteita ja toimintatapoja, joilla tavoitteisiin päästään. Siten myös organisaation toiminnan on mahdollista tukea strategisen tason tavoitteiden toteutumisesta. (Tosti 2007.) Toisaalta esimerkiksi Sue Llewellyn ja Emma Tappin (2003, 955, 978) ovat havainneet, että organisaation strategioiden merkityksen ollessa toimijoille epäselviä, strategiat vaimenevat, kun niiden viitoittama toiminta viedään toimintaympäristöön.

Hyvinvointialueiden lakisääteisiä hyvinvointikertomuksia ja -suunnitelmia voidaan pitää strategisina ohjeina sosiaalityölle, sillä niissä kuvataan hyvinvointialuekohtaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyviä tunnuslukuja, rakenteita ja tavoitteita, resursseja ja alueellista toimintaa (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 7 §; THL 2023). Hyvinvointialueen on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja niitä tukevat toimenpiteet. Päätösten vaikutusarviointia alueen asukkaiden hyvinvointiin on tehtävä väestöryhmittäin. Hyvinvointialueella on valmisteltava yhteistyössä eri toimijoiden kesken alueellinen hyvinvointikertomus ja

-suunnitelma valtuustokausittain ja se on julkaistava julkisessa tietoverkossa. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 7 §.) Täten hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on strateginen ja lakisääteisesti velvoittava työkalu hyvinvointialueille ja alueiden sidosryhmille, jota tulee täydentää väestöryhmäkohtaisilla hyvinvointisuunnitelmilla, kuten ikääntyneen väestön ja lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmalla (Lastensuojelulaki 2007/417, 12 §; Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 2012/980, 5 §).

Edgar Scheinin (2013) mukaan strategiat ja strategiset ohjausdokumentit ilmentävät työkuultuuria ohjaavia kirjoitettuja ohjeita ja normeja ja ne ymmärretään tyypillisesti teknismateriaalisiksi työkuultuuriin liittyviksi osa-alueiksi (ks. myös Kyratsis ym. 2019; Žukauskas ym. 2019). Sosiaalityön työkuultuuria koskevassa ja pohjoismaista tutkimusaineistoa hyödyntävässä kirjallisuuskatsauksessa (Myller 2022), tulee esille, että sosiaalityön ammatillisen työkuultuurin tutkimuskentässä on tunnistettava tutkimusaukko liittyen strategioihin ja strategisiin ohjeisiin. Toisaalta sosiaalityön asiakasprosesseja ja toimintatapoja koskevassa työkuultuurin tutkimuksessa on tunnistettu sosiokulttuurismateriaalisia sosiaalityön työkuultuurin piirteitä, joita ovat muun muassa sosiaaliset suhteet, verkostot, vuorovaikutuksessa rakentuva asiakasprosessi sekä kontekstien huomiointi ihmisten arkeen ja sosiaalityön toimenpiteisiin liittyvästi, ja esimerkiksi taloudelliset resurssit ja organisaatioiden toimintaan kiinnittyvät, teknisesti etenevät prosessit (Myller 2022). Historiallisen sosiaali- ja terveyspalvelujär-

jestelmä uudistuksen käynnistyttyä on perusteltua tutkia hyvinvointialueiden hyvinvointisuunnitelmia ja niiden sisältöjä sosiaalityön työkalukulttuurin kannalta.

Tutkimuksen tavoite ja paikantuminen

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa sosiaalityön tulevaisuuden suunnasta ja roolista hyvinvointisuunnitelmissa. Tutkimuskysymys on: Millaisia sosiaalityön ammatilliseen työkalukulttuuriin liitettäviä sosiokulttuurismateriaalisia piirteitä lakisääteisissä hyvinvointisuunnitelmissa on?

Tutkimus paikantuu hyvinvointialueiden sosiaalityön ja kuntien hyvinvointityön yhdyspinnalle (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 7 §). Kontribuoin tutkimuksella sosiaalityön ammatillista työkalukulttuuria koskevaan tutkimus- ja teoriakeskusteluun. Työkalukulttuurin käsite tarjoaa käsitteellisiä mahdollisuuksia tarkastella hyvinvointisuunnitelmien sisältöjä ja sosiaalityön ammatilliseen työkalukulttuuriin liitettäviä sosiokulttuurismateriaalisia piirteitä analyttisesti. Tutkittu tieto sosiaalityön työkalukulttuuriin liitettävistä näkökulmista auttaa kehittämään sosiaalityön tieto- ja metodologiaperustaa. Tarkastelen organisaatioiden hyvinvointisuunnitelmien sisältöjä praktisen tiedonintressin ohjaamana, mutta pyrin huomioimaan tarkastelussa konventionaalisia ja hierarkkisia näkökulmia ylläpitäviä tekijöitä, mikä mahdollistaa hyvinvointisuunnitelmien tarkastelun myös organisaatioiden valta-asetelmia purkavina välineinä (Kivipelto 2022, 15–16). Tutkimus tuottaa uutta tietoa hyvinvointialueiden ja kuntien strategiseen

ohjaukseen ja sosiaalityön tiedolla johtamiseen tueksi.

HYVINVOINTISUUNNITELMA STRATEGISENA OHJEENA JA SOSIAALITYÖN AMMATILLINEN TYÖKULTTUURI

Sosiaalityö ja julkisen sektorin strategiat

Sosiaalityön arvot ja periaatteet kiinnittyvät heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tukemiseen ja yhteiskunnallisten epäkohtien muutospyrkimykseen (esim. Reisch & Jani 2012; Duarte 2017, 34), mitä voidaan kutsua sosiaalityön yhteiskunnalliseksi tehtäväksi. Minna Kivipelto (2022, 12) toteaa, että sosiaalityön vaikuttavuuden esiin saamiseksi tarvitaan tietoisuutta sosiaalityön yhteiskunnallisesta tehtävästä ja sosiaalityön tiedosta. Organisaatioilla eli hyvinvointialueilla on lakisääteinen, yhteiskunnallinen tehtävä ihmisten hyvinvoinnin ja perusturvan edistäjänä (Perustuslaki 731/1999, 19 §) ja sosiaalityö toteuttaa sille määritettyä tehtävää professionsa arvo- ja tietoperustaan nojaten (esim. Arola 2020; NASW 2021). Organisaatiotutkimuksen termein organisaation olemassaolon syytä, oikeutusta ja tehtävää, kutsutaan missioksi (Babnik ym. 2013, 612–613).

Veldmanin ja Szabon (2015) mukaan strategiat kuvaavat organisaation mahdollisuuksia suhteessa sen yhteiskunnalliseen tehtävään. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna strategioissa kuvailtut sisällöt, reunaehdot ja tavoitteet ovat keskeistä sosiaalityön yhteiskunnallisen tehtävän toteuttamisen kannalta. Uudistavassa rakenteellisen sosiaalityön orientaatiossa strategiatyön piirteiksi määritellään sosiaalityön tavoitteiden

määrittely asiakkaiden ja asukkaiden sekä kuntalaisten lähtökohdista käsin ja sosiaalityön toteuttamisessa hyödynnetään uudenlaisia, rakenteellisia ja vaikuttavuutta esille tuovia menetelmiä (Kivipelto 2022, 12, 19). Caratas ja kumppanit (2018, 406–407) toteavat tutkimuksessaan, että strategia määrittää organisaation toiminnan suunnan ja painopisteen. Strategiassa kuvataan toimenpiteet ja organisaation reunaehdot, jotta työntekijät ymmärtävät organisaation tavoitteet.

Vaikuttavan strategian taustalla tulkitaan olevan tutkittuun tietoon perustuva strategian luomisprosessi. Strategiassa selkeästi määritelty nykytilan kuvaus, tarveanalyysi ja organisaation menestystekijöiden määrittely, ovat keskeisiä sisältöjä. Määritellyn mission lisäksi strategia sisältää vision tulevaisuudesta sekä strategiset tavoitteet ja niitä vastaavat toimenpiteet. Strategian toimeenpanon kuvaus sisältää strategian toteutusvaiheiden, vastuiden ja resurssien kuvaamisen. Myös arviointi ja toimenpiteiden seuranta on osa vaikuttavaa strategiaa. (Ks. Santrić-Miličević 2008; Einola & Kohtamäki 2015.)

Julkisen sektorin strategioissa tunnustetaan kaksi pääroolia: ensinnäkin strategiat antavat organisaatiolle identiteetin, ja toisekseen ne viestivät johdon prioriteeteista asiakkaille ja muille sidosryhmille. Julkisen sektorin organisaatioiden strategioita on kuvailtu myös organisaatioiden itsensä tunnistamisen välineinä. Strategian laatiminen perustuu sellaisten strategisten kysymysten eli organisaatioon liitettävien muutoshaasteiden tai -vaatimusten tunnistamiseen, joita voidaan käyttää organisaation uu-

delleensuuntaamiseen tuottavammilla tavoilla. (Veldman & Szabo 2015.)

Pohjoismaisessa hyvinvointiyhteiskunta-ajattelussa universalismin ihanne ja sosiaalipoliittiset käytännöt ovat korostaneet perusturvan lakisääteisyttä ja sitä, ettei ketään ihmistä rajata sosiaaliturvan ulkopuolelle. Julkisen sektorin tehtävä on ollut tarjota kansalaisille verovaroin ja yhteisvastuullisesti tuotettua perusturvaa. (Anttonen & Sipilä 2010.) Llewellyn ja Tappin (2003) toteavat, että strategiat profiloivat julkisia organisaatioita tavoitteiden, tuotosten ja tulosten tunnistamisen kautta. Strategiat auttavat organisaation toiminnan läpinäkyvyyden kriittiseen tarkasteluun, ja tämä puolestaan tukee rahoituksen varmistamista (Veldman & Szabo 2015; vrt. THL 2024b). Esimerkiksi Möttönen (2009, 40) tuo kuitenkin esille, että tutkimustieto markkinamekanismien soveltamisesta julkishallintoon on ristiriitaista, eikä selkeää näyttöä ole siitä, että markkinamekanismit yleispätevästi parantaisivat julkisten tehtävien hoitoa. Yksityisen sektorin strategioiden tavoitteena on selkeämmin taloudellinen menestys suhteessa kilpailijoihin ja yksityisten organisaatioiden strategioissa painottuu organisaatioille tuotettava taloudellinen hyöty (Stewart 2004, 16; Veldman & Szabo 2015).

Toisaalta, taloudellisten näkökulmien, kustannusvaikuttavuuden ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kysymykset liittyvät myös julkiseen sektoriin ja sosiaalityön toteuttamiseen (esim. Kivipelto & Kotiranta 2015). Sosiaalityö koskettaa yhteiskuntaa laajasti, noin joka viides suomalainen käyttää sosiaalipalveluja vuodessa. Sosiaalityön euromääräinen osuus sosiaali- ja terveydenhuollossa on merkittävä, noin

6,7 miljardia euroa vuodessa. Erikois-sairaanhoidon osuus on 6,9 miljardia euroa ja perusterveydenhoidossa 3,3 miljardia euroa. (Talentia ry 2024.) Esimerkiksi sosiaalityön vaikuttavuustutkimuksen sisällyttäminen strategioihin ja toisaalta resurssoinnin valmistaminen vaikuttavuustutkimuksen kytkemiseen sosiaalityön toimeenpanossa, ovat strategisia valintoja.

Strategia-käsitteen ja sen sisällön määrittely on relevanttia lakisäätöiden hyvinvointisuunnitelmien tarkastelussa, sillä hyvinvointisuunnitelmat ilmentävät strategisia ohjeita hyvinvointialueiden toimijoille ja ovat täten osa julkisen sektorin strategista ohjausta (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 7 §).

Sosiaalityön ammatillinen työkuulttuuri

Tässä tutkimuksessa tarkastelen hyvinvointisuunnitelmia strategisina ohjeina ja niiden sisältöjen tulkitsen ilmentävän sosiaalityön työkuulttuurin normatiivista ulottuvuutta, eli kuinka asioiden on suunniteltu olevan (ks. Soydan & Palinkas 2014, 133). Tämän näkökulman avaaminen edellyttää sosiaalityön työkuulttuuriin liitettävien sosiokulttuuristen piirteiden analyysia hyvinvointisuunnitelmissa, jotta työkuulttuuria voidaan ymmärtää paremmin ja tutkimusperustaista sosiaalityön työkuulttuuria voidaan edelleen vahvistaa.

Sosiaalityön ammatillisen työkuulttuurin kehittyminen ja muutokset voidaan paikantaa osaksi laajempaa länsimaisten yhteiskuntien kehitystä ja sosiaalityön perinteitä (Wade & Neumann 2007; Bennett 2017). Esimerkiksi sosiaalityöhön kohdistuvan ohjauksen ja

kontrollin lisääntyminen, taloudellisten vaateiden kiristyminen, palveluiden sektoroituminen ja paperityön lisääntyminen (Pascoe ym. 2023) liittyvät osaltaan sosiaalityön työkuulttuurin muotoutumiseen. Sosiaalityön ammatillinen työkuulttuuri ei ole työkäytänteistä, organisaatioista tai hyvinvointialueista irrallallaan oleva ilmiö, vaan sen rakentumiseen liittyvät lukuisat erilaiset tekijät, kuten työntekijäkohtaiset ja organisaatioiden johtamiseen sekä ympäröivään yhteiskuntaan liittyvät tekijät (esim. Myller 2022).

Organisaatiokulttuurin tutkimuksessa sosiokulttuurismateriaaliset tekijät jaotellaan teknismateriaaliseksi osa-alueeksi, joihin luetaan laki- ja asetusperustaiset säädökset ja ohjeistukset, kuten sovellettava lainsäädäntö ja sopimukset sekä organisaation ohjeet ja tietojärjestelmät. Sosiokulttuuriseksi työkuulttuurin osa-alueeksi määritellään tyypillisesti moraalinen ulottuvuus, joita määrittävät normatiiviset elementit, kuten ammatilliset normit, arvot ja odotukset. Lisäksi organisaation toimintaan nähdään vaikuttavan erilaiset kulttuuris-kognitiiviset tekijät, kuten organisaatioon liitettävät uskomukset ja oletukset, jotka jaetaan toimijoiden kesken laajasti. (Esim. Kyratsis ym. 2019, 1140.) Sosiaalityön ammatillisen työkuulttuurin piirteiksi on määritetty muun muassa sosiaaliset suhteet ja verkostot, vuorovaikutus ja kontekstin merkitys sosiaalityölle ja asiakasprosessin etenemiseen liittyvät kysymykset. Se ilmenee työkäytänteissä erilaisissa mikro-, meso ja makrosuhteissa ja niiden välillä, lisäksi työkuulttuurilla on kontekstuaalinen kytkös. (Myller 2022.)

Työkulttuuri on työkäytänteiden tasolla avainasemassa strategiassa määritettyjen tavoitteiden saavuttamisessa, mutta tämä edellyttää strategisten tavoitteiden sisällyttämistä organisaation toiminnassa yhteisiin arvoihin ja uskomuksiin. Toisin sanoen organisaation visio on sisäistettävä työkulttuurissa ja strategian mukaista toimintaa voidaan tukea linjakkaasti organisaation eri tasoille ulottuvalla yhteneväisellä työkulttuurilla. (Caratas ym. 2018, 406–407.) Työntekijöiden kuuleminen ja vastavuoroisuus ovat tärkeitä huomioitavia asioita strategian mukaisen työkulttuurin toteutumisessa (Šilenskytė 2020). Formaali ja informaali työkulttuuri on osa ammattikäytänteitä ja se kiinnittyy organisaatioiden toimintaan (Schein 2013, 31–35; Žukauskas ym. 2018, 25–27).

Ferlie ja Ongaro (2015, 2) esittävät kontekstuaalisuuden huomioimista organisaatioiden strategisessa ohjauksessa, jolla tarkoitetaan alueellisten ja hallinnollisten, kulttuurisen ja poliittis-institutionaalisen toimintaympäristön huomioimista strategioissa. Myös Stewart (2004, 20) on tuonut esille, että organisaatioiden strategioiden tulee linkittyä laajempaan poliittiseen ohjaukseen ja strategioissa tulee huomioida organisaation arvoperusta, kulttuuri ja historia. Sosiaalityön tiedolla johtamisessa huomio tulee kiinnittää moninaisiin sosiaalityölle merkityksellisiin tekijöihin (Hafford-Letchfield ym. 2014).

Englantilaistutkimuksessa (Gray ym. 2010) tarkastellaan työkulttuurin muu-

toksia ja uudenlaisen sosiaalityön työkulttuurin rakentamista. Tutkimuksen mukaan työkulttuurin muutoksissa osaamisyhteisötoimintamalli työkäytänteissä voi vastata osaltaan uusien työtapojen, työkulttuurin, oppimiseen ja käyttöönottoon. Osaamisyhteisötoiminnan todetaan parantavan palveluiden laatua, kehittävän työyhteisön toimintaa ja luovan pitkäjänteisiä toimintatapoja työkäytänteisiin. Osaamisyhteisötoiminnan ollessa strateginen valinta se mahdollistaa systemaattisesti johtajien ja työyhteisöjen työtä esimerkiksi tutkimusperustaisen sosiaalityön käytänteiden vahvistamisessa. (Gray ym. 2010; ks. myös Boetto ym. 2022.) Osaamisyhteisöissä on pohjimmiltaan kyse toimijoiden välisen yhteisen ymmärryksen muodostamisesta ja oppimisesta (Wenger 2006). Tämä on linjassaan myös organisaatiokulttuurintutkimuksessa todettujen tulosten kanssa, joissa työkulttuuria kuvaillaan oppimisprosessiksi (Schein 2013; Bennett 2017). Työkulttuurissa on siten pohjimmiltaan kysymys oppimisesta ja yhteisötason prosesseista, jotka kiinnittyvät muun muassa organisaation strategiaan, historiaan ja laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) kuvaan strategiakäsitteen sisältöä suhteessa sosiaalityön ammatillisen työkulttuuriin sisältöihin (soveltaen Santrić–Milićević 2008; Schein 2013; Caratas ym. 2018, 407; Kyratsis ym. 2019; Myller 2022).

Taulukko 1. Organisaation strategia ja sosiaalityön ammatilliseen työkuulttuuriin liitettävät sosiokulttuurismateriaaliset osa-alueet (soveltaen Santrić-Miličević 2008; Schein 2013; Caratas ym. 2018, 407; Kyratsis ym. 2019; Myller 2022).

Strategian osa-alueet	Sosiaalityön ammatilliseen työkuulttuuriin liitettävä sosiokulttuurismateriaalisia osa-alueita	
	Teknismateriaalinen	Sosiokulttuurinen
<ul style="list-style-type: none"> • Missio • Visio • Tavoitteet • Toimenpiteet • Resurssit • Arviointi 	<ul style="list-style-type: none"> • Raha ja henkilötyövuodet • Tietojärjestelmät • Lait ja asetukset ja ohjeistukset • Poliittinen ja strateginen ohjaus • Organisaation ohjeistukset 	<ul style="list-style-type: none"> • Normatiiviset elementit, kuten ammatilliset normit, arvot ja odotukset • Ammattieettiset velvoitteet, arvot ja moraaliset näkökulmat • Organisaatioon liitettävät uskomukset ja oletukset • Organisaatioon liitettävät yhteiset ja jaettavat merkitykset • Paikallistuntemus ja paikalliskontekstiin liitettävät merkitykset • Sosiaaliset suhteet ja verkostot • Vuorovaikutus • Asiakasprosessin eteneminen
	<p>Sosiaalityön ammatillinen työkuulttuuri todellistuu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) organisaatiotasolla (johto, strategia) 2) työyhteisötasolla (työyhteisö, työyksikkö) 3) työntekijätasolla (yksittäinen työntekijä, työpari) 	
	Organisaation tulokset	

Taulukon 1 vasemmassa sarakkeessa ovat esillä strategioiden osa-alueet; missio, visio, tavoitteet, toimenpiteet, resurssit ja arviointi (esim. Santrić-Miličević 2008), joita organisaatiot tyypillisesti määrittelevät ja dokumentoivat organisaatiokohtaisesti. Hyvinvointisuunnitelmien strategisina dokumentteina odotetaan sisältävän kuvauksia kyseisistä ulottuvuuksista kuvaten tunnuslukuja, rakenteita, tavoitteita, resursseja ja alueellisia piirteitä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 7 §; THL 2023). Nämä puolestaan ilmentävät erilaisia sosiaalityön ammatilliseen työkuulttuuriin kiinnittyviä sosiokulttuurismateriaalisia osa-alueita, jotka on jäsennetty kolmessa vasemman puoleisessa sarak-

keessa. Taulukon osa-alueiden jäsentely ohjaa sosiokulttuurismateriaalisten työkuulttuuriin piirteiden analyysia myöhemmässä vaiheessa.

AINEISTO JA MENETELMÄT

Aineiston hankinta

Aineistonhankinnan kohteena olivat kaikki Suomen 21 hyvinvointialuetta. Helsingin kaupunki ja Ahvenmaan eivät muodosta hyvinvointialuetta. Hyvinvointialueet mukailevat maakuntarajoja ja ne koostuvat kunkin alueen kunnista. (STM 2023.) Etsin aineistoa sosiaali- ja terveysministeriön (2023) hyvinvointialuekartan kautta, josta oli

pääsy kaikkien hyvinvointialueiden virallisille internetsivuille. Jokaiselta hyvinvointialueella oli tammikuussa 2024 verkkosivut ja sivustojen hakutoimintoa käyttäen löytyi 13 hyvinvointialueen kohdalla polku hyvinvointikertomuksiin ja/tai -suunnitelmiin. Lisäksi tein manuaalisia hakuja Google-hakukoneessa. Tällä tavoin löysin kolme hyvinvointisuunnitelmaa, jotka eivät tulleet esille hyvinvointialueiden verkkosivujen haussa.

Hyvinvointialueiden poliittisten elinten hyväksymiä hyvinvointisuunnitelmia oli saatavilla yhteensä 16, joista kuusi sisälsi myös hyvinvointiker-

tomuksen. Hyvinvointikertomuksessa taustoitettiin hyvinvointialueen tilannetta ja edeltäviä vuosia. Erillisiä hyvinvointikertomuksia en ottanut mukaan aineistoon, koska tutkimuksen tavoite kohdistui sosiaalityön tulevaisuuden näkymiin ja suunnitelmatekstit kuvasivat tätä parhaiten. Viiden hyvinvointialueen osalta hyvinvointisuunnitelmaa ei ollut saatavilla, mutta hyvinvointialueen verkkosivuilla tai hyvinvointikertomuksessa mainittiin, että alueellinen hyvinvointisuunnitelma on valmistelussa, tulossa valmisteluun tai luonnoksena tai linkkiä suunnitelmaan ei ollut saatavilla. Hakutuloksina löytyneiden hyvinvointikertomusten ajan-

Taulukko 2. Hyvinvointisuunnitelmat hyvinvointialueittain.

	Hyvinvointialue	Hyvinvointisuunnitelma
1	Etelä-Karjala	<i>Laaja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2021–2025</i>
2	Etelä-Pohjanmaa	<i>Hyvinvointisuunnitelma 2022–2025</i>
3	Etelä-Savo	<i>Hyvinvointisuunnitelma 2023–2025</i>
4	Itä-Uusimaa	<i>Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023–2025</i>
5	Kainuu	<i>Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2023–2025</i>
6	Kanta-Häme	<i>Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2021–2024</i>
7	Keski-Pohjanmaa	<i>Alueellinen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2023–2025</i>
8	Keski-Suomi	Ei saatavilla
9	Keski-Uusimaa	<i>Alueellinen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2020–2025</i>
10	Kymenlaakso	<i>Alueellinen hyvinvointikertomus- ja suunnitelma 2020–2025</i>
11	Lappi	Ei saatavilla, työstetään vuonna 2024
12	Länsi-Uusimaa	Ei saatavilla, valmisteltavana ollut 2023
13	Pirkanmaa	Ei saatavilla, alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023–2026 työstettävänä
14	Pohjanmaa	<i>Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023–2025</i>
15	Pohjois-Karjala	Ei saatavilla
16	Pohjois-Pohjanmaa	<i>Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024–2025</i>
17	Pohjois-Savo	<i>Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2023–2025</i>
18	Päijät-Häme	<i>Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021–2025</i>
19	Satakunta	Ei saatavilla
20	Vantaa ja Kerava	<i>Vantaan sekä Keravan hyvinvointisuunnitelma vuosille 2023–2025 (luonnos 8.9.2023)</i>
21	Varsinais-Suomi	<i>Alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2023–2025</i>

kohta paikantui pääosin aikaan ennen hyvinvointialueiden käynnistymistä 1.1.2023.

Manuaalisen varmistavan Google-hakukonehaun tuloksena löytyi lisäksi Keski-Suomen hyvinvointialueen hyvinvointiohjelma vuosille 2021–2024, Lapin hyvinvointiohjelma ja turvallisuussuunnitelman toimeenpanosuunnitelma, Pohjois-Karjalan hyvinvointistrategian toimintasuunnitelma vuosille 2020–2025, Pohjanmaan hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2023–2025 ja Päijät-Hämeen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelma 2023–2025. Näistä kolme viimeisintä, eli hyvinvointisuunnitelmat, sisällytin aineistoon. Joillakin kunnilla oli oma ajantasainen hyvinvointisuunnitelma, esimerkiksi Ilomantsin kunnalla ja Porin kaupungilla. Näitä kuntakohtaisia suunnitelmia en ottanut mukaan aineistoon tutkimuksen tavoitetta mukaillen. Analyysiin päätyneet aineisto on kursivoituna taulukossa 2.

Aineiston kuvaus

Luin hyvinvointikertomukset ja -suunnitelmat (n=16) ensin läpi kursorisesti ja tein yleissilmäyksen hakutuloksiin. Materiaali oli pääosin pdf-muodossa joko raporttina tai diasarjana. Yleissilmäyksen perusteella hyvinvointisuunnitelmia kuvailtiin tehdyn jokaisella hyvinvointialueella yhteistyössä sidosryhmien, alueen kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Osassa hyvinvointisuunnitelmia tuli selkeästi esille, että suunnitelman laatimiseen oli osallistunut aktiivisesti kuntien, järjestöjen ja yksityisen ja julkisen sektorin

toimijat ja alueen asukkaita oli kuultu ja osallistettu mukaan. Kaikissa hyvinvointisuunnitelmissa tuotiin esille lakisäätteiset perusteet hyvinvointikertomukselle ja -suunnitelmalle. Osassa hyvinvointisuunnitelmia avattiin strategista ohjausta, esim. hallitusohjelma tai muita kansallisia strategisia ohjelmia ja laatusuosituksia, joihin suunnitelman painopisteet perustuiivat. Lisäksi suunnitelmissa esiteltiin eri laajuudessa alueellisia ja demografisia tietoja. Osassa suunnitelmista kerrottiin, että suunnitelma pohjautuu HYTE-indikaattoreihin¹ (THL 2024b).

Pääosin hyvinvointisuunnitelmien sisältöjen kuvattiin pohjautuvaan tilasto- ja rekisteritietoihin alueen hyvinvointia ja terveyttä koskevista tiedoista, tutkimustietoon sekä asiantuntijoiden näkemyksiin. Joistakin hyvinvointisuunnitelmia tällainen analyysi puuttui, sitä ei tuotu esille tai suunnitelmien kuvattiin perustuvan asiantuntijoiden näkemyksiin. Suunnitelmat olivat erilaisia sisällöltään, sivumäärältään, eri laajuisia tavoitteiltaan ja myös eri ajankohdille sijoittuvia, jälkimmäinen näkökulma johtunee valtuustokausien erilaisesta ajoittumisesta eri hyvinvointialueilla ja hyvinvointialueiden eritahtisesta aloittamisesta. Sosiaalityön käsitettä ei aineistossa eksplisiittisesti tuotu esille muutamia yksittäistapauksia lukuun ottamatta.

Laadullinen dokumenttianalyysi

Vastasin laadullisen teoriaohjaavan dokumenttianalyysin (esim. Bowen 2009) avulla tutkimuskysymykseen. Tarkastelin hyvinvointisuunnitelmia aineistona, joka sisältää kuvauksia strategisista sisällöistä (esim. Santrić-Miličević

2008). Analyysi eteni vaiheittain dokumenttien kokoamisesta ja yleiskuvan muodostamisesta ja koodaamisesta, pelkistämiseen, ala- ja yläkategorioiden muodostamiseen, arviointiin, käsitteellistämiseen ja tulkintaan sisällönanalyysin vaiheita mukaillen. (Bowen 2009; Karppinen & Moe 2019.) Arvioin sisällönanalyysin sopivimmaksi ja tarkoituksenmukaisimmaksi analyysimenetelmäksi, sillä sisällönanalyysi sopii hyvin sellaisten tekstiaineistojen ja ilmiöiden analyysiin, joista on vähän entuudestaan tutkittua tietoa. Laadullinen kuvaileva sisällönanalyysi mahdollisti hyvinvointisuunnitelmien sisältöjen systemaattisen tarkastelun, kategorisoinnin ja tekstien tarkastelun kirjoitettuna kuvauksina. Esimerkiksi teema-analyysissa korostetaan yleisesti ottaen tulkinnallisuutta ja narratiivisuutta. (Vaismoradi ym. 2013.)

Muodostin aineistosta yleiskuvan ja määrittelin analyysiyksiköt eli ajatuskokonaisuudet (Elo ym. 2022) seuraavalla tavalla: hyvinvointisuunnitelman tausta ja alueelliset tekijät, tulevaisuusnäkökulmat ja tavoitteet, sosiaalityötä ohjaavat toimenpiteet ja resurssit sekä seurantaan ja arviointiin liittyvät kuvaukset. Koodasin aineistoa näiden analyysiyksikköjen mukaisesti ja pelkistin sekä jaottelin sisällöt laadullisesti 1) tilannekuvan, tarveanalyysin ja menestystekijöiden, 2) visioiden, mission sekä strategisten tavoitteiden, 3) toimenpiteiden, vastuiden ja resurssien sekä 4) toimeenpanon seurannan ja arvioinnin näkökulmasta (esim. Vaismoradi ym. 2013; Einola & Kohtamäki 2015). Tämä vaihe toimi perustana tarkastella tutkimuskysymyksen mukaisia sosiaalityön työkalutuuuriin liitettävissä sosiokulttuurismateriaalisia piirteitä. Taulukossa

1 esitetty jäsenitys toimi analyysia ohjaavana tarkastelukehikkona. Esimerkiksi moraalinen ulottuvuus tai sosiaalityön asiakasprosessien huomioiminen (ks. taulukko 1) eivät kuitenkaan tulleet aineistossa esille. Tarkastelin aineistoa tässä vaiheessa normien, arvojen, odotusten, sosiaalisten tekijöiden ja paikallisten alueiden, sekä lakien, asetusten, strategisten ohjeiden, tietojärjestelmien, taloudellisten ja henkilökuntaresurssin kuvausten näkökulmasta ja yhdistin pelkistetyt ilmaisut materiaalisten ja sosiokulttuuristen piirteiden perusteella alakategorioiksi (taulukko 3). Tämän vaiheen jälkeen yhdistin samankaltaiset ja samaa näkökulmaa edustavat alakategoriat yläkategorioksi ja käsitteellistin yläkategoriat neljäksi pääkategoriaksi vastaten tutkimuskysymykseen.

Tutkijan vastuulla on tutkimuseettisesti kestävän ja hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen (TENK 2023). Aiheen valintaa on ohjannut kiinnostus tutkimusaluetta kohtaan. Koska tutkimusaineisto on vapaasti saatavilla julkisissa ja avoimissa lähteissä, tutkimuksen tekemiseen ei tarvittu erillistä tutkimuslupaa. Tutkimus ei kohdennu henkilöihin, organisaatioihin tai arkaluonteisiin asioihin. Tutkimuksessa ei muodostu henkilökisteriä. Näistä syistä myöskään ihmistieteisiin ja ihmisten tutkimiseen liitettävää eettistä ennakoarviointia ja eettisen lautakunnan käsittelyä ei ole tarvittu (TENK 2023). Tutkimuksella ei saa aiheuttaa vahinkoa tutkittavalle kohteelle, ja tutkimuksen intressi on oltaava eettisesti kestävä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2012, 23). Edellä mainittuja seikkoja olen tutkijana reflektoinut läpi tutkimusprosessin.

Taulukko 3. Analyysiprosessi.

Alakategoria (sosio-kulttuurimateriaalisten piirteiden kategorisointi kuvauksen perusteella)	Yläkategoria	Pääkategoria
<p>Tilanne kuva, tarveanalyysi menestyskijä</p> <p>Materiaalisia piirteitä ilmentävät alakategoriat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perusteena hyvinvointisuunnitelmalle <i>lakisääteinen velvollisuus</i> • Hyvinvointisuunnitelma <i>strategiinen työkalu</i> • <i>Tiedolla johtamisen</i> tarve ja mahdollistuminen • Alueelliset piirteet huomioitiin <i>tilasjolojen valossa</i> • Vertailua verrokkihyvinvointialueisiin ja <i>keskittämöihin</i> tehdyt • Sosio-kulttuurisia piirteitä ilmentävät alakategoriat: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Asukkaiden hyvinvointi</i> keskiössä 	<ul style="list-style-type: none"> • Lakisääteinen ja strateginen ohjaus • Tiedolla johtaminen • Asukkaiden hyvinvointi 	<p>Strategisen tason perustelussa korostuvat tekni-materiaaliset näkökulmat (<i>sosiaaliryönnön roolia perusteellaan tekni-materiaalisilla tekijöillä</i>)</p>
<p>Tulevaisuuskuva, visio, missio ja strategiset tavoitteet</p> <p>Materiaalisia piirteitä ilmentävät alakategoriat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Sähköisten palveluiden lisääminen</i> • Sosio-kulttuurisia piirteitä ilmentävät alakategoriat: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Missio ja visio</i> haajanaisesti esitetyt • Strategiset tavoitteet painottuvat <i>ennaltaehkäisyyn</i> ja <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mielen hyvinvointi</i> • <i>Osaaminen</i> • <i>Argen ja lähi-suhdeten turvallisuus</i> • <i>Yhdyspinta- ja sidossyönnähtyön vahvistaminen</i> • <i>Terveelliset elintavat ja fyysinen kunto</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Arvoperusta ja yhteiskunnallinen tehtävä haajanaisesti kuvailtu • Ennaltaehkäisy-tavoite • Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisvaltaisesti 	<p>Strategiset tavoitteet kokonaisvaltaista, mutta arvoperusta haajanaista, sosio-kulttuuriset näkökulmat vahvasti esillä (<i>sosiaaliryönnön suunta sosio-kulttuurisia piirteitä korostavoo</i>)</p>
<p>Toimintapisteet, vastuuressut</p> <p>Materiaalisia piirteitä ilmentävät alakategoriat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimintapisteet <i>menetelmällisistä ja pistemäisistä</i> • Käytännössä olevat <i>resurssit</i> jäsenymäärää • Sosio-kulttuurisia piirteitä ilmentävät alakategoriat: <ul style="list-style-type: none"> • Toimintapisteet perustuvat tutkittuun tietoon ja <i>hyvin käyttöön</i> • <i>Resurssit</i> määritettyä, mutta kohdennamattomia • Toimintapisteet <i>kehittämistiedoilla</i> • Toimintapisteet pääosin <i>terveyden ja terveyden edistämiseen</i> liittyviä 	<ul style="list-style-type: none"> • Toimintapisteet pistemäisiä vs. toimintapisteet tutkittuun tietoon perustuvia • Terveyden edistämisen ja terveydenhuoltoon liittyvät toimintapisteet korostuvat • Vastuiden ja resurssien kysymykset 	<p>Toimintapisteet vaihtelevia ja hyvinvointialueittain ertaisista, terveyden edistämisen näkökulmat esillä (<i>sosiaaliryönnön suunta ja rooli jät katveeseen</i>)</p>
<p>Seuranta-arvioinnit</p> <p>Materiaalisia piirteitä ilmentävät alakategoriat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tarkkailunsaatio</i> kytketty mukaan toimintapisteisiin • Seuranta <i>hyvän alkavalla tavotteisella sopivaa (toientunnetut ole toteutunut)</i> • Seuranta pääosin <i>määrälliseen tietoon perustuvaa</i>, tai ei selkeää seurannameneelmää • Sosio-kulttuurisia piirteitä ilmentävät alakategoriat: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Terveydenhuollon komeksi</i> vahvasti esillä 	<ul style="list-style-type: none"> • Seuranta- ja arvioinnimeneelmät vaihtelevia • Määrällinen tieto korostuu, laadulliset arvioinnimeneelmät vähäisiä 	<p>Seuranta ja arviointi pääosin tekni-materiaalisista (<i>sosiaaliryönnön suunta ja rooli jät katveeseen</i>)</p>

TULOKSET

Hyvinvointisuunnitelman lähtökohtana teknismateriaaliset perustelut

Hyvinvointisuunnitelmien *nykytila-analyysit* korostavat *teknismateriaalisia näkökulmia hyvinvointisuunnitelmien laatimisen* perusteina. Näitä ovat muun muassa lakisäätteiset velvoitteet, hallitusohjelma ja muut strategiset ohjelmat, joilla perustellaan hyvinvointisuunnitelmien velvoittavuutta. Hyvinvointialueiden lakisäätteistä (Perustuslaki 731/1999, 19 §) yhteiskunnallista tehtävää voidaan pitää lähtökohtana myös sosiaalityön toteuttamiselle. Aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa erilaiset poliittiseen ohjaukseen ja lainsäädäntöön liittyvät perustelut tuodaan esille strategiatyöhön vaikuttavasti (Schein 2013; Einola & Kohtamäki 2016).

Rekisteri- ja tilastotietoa on hyödynnetty kattavasti hyvinvointisuunnitelmien taustoittamisessa esimerkiksi alueellisiin ja demografisiin piirteisiin liittyen esimerkiksi Kainuussa, Kymenlaaksossa ja Pohjois-Savossa. Myös hyvinvointialueiden asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen tuodaan esille yleisenä perusteluna hyvinvointisuunnitelmalle. Viittaukset sosiaalityöhön eksplisiittisesti jäävät kuitenkin vähäisiksi. Seuraavassa sitaatissa lainaus Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmasta:

Painopisteet [hyvinvointisuunnitelmaan] on valittu väestön terveysseurantatietoja ja asiantuntijatieta hyödyntäen. Hyvinvointisuunnitelma tukee hallitusohjelman toimeenpanoa, jossa tavoitteena on hyvinvointi-, terveys- ja tuloerojen kaventaminen ja osallisuuden lisääminen.

Hyvinvointisuunnitelmia yleisesti ottaen kuvataan hyvinvointialueen strategiseksi työkaluksi, jonka avulla voidaan toteuttaa tiedolla johtamista. Tämä havainto on yhdenmukainen aikaisemmin tutkimuksen kanssa, jossa johtaminen nähdään keskeisenä strategioiden mukaisen toiminnan edistäjänä, ja sen puuttuminen strategiatyön jalkauttamisen esteenä (esim. Petch 2010).

Toisaalta, hyvinvointisuunnitelmista käy ilmi, että alueiden asukkaita ja sidosryhmiä on osallistettu hyvinvointisuunnitelman laadintaan, mikä on linjassaan rakenteellisen sosiaalityön idean kanssa (Kivipelto 2022). Seuraavassa sitaatissa on kuvataan esimerkki osallistumisesta:

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma ja erityisesti siihen nostetut painopistealueet soveltuvat yhteen muita toimintaa ohjaavia suunnitelmia. Se on laadittu yhteistyössä alueen kuntien ja muiden toimijoiden kanssa (Varsinais-Suomi).

Sosiaalityön suunta sosiokulttuurisia piirteitä korostava

Strategisia käsitteitä, missiota ja visiota, kuvaillaan eksplisiittisesti joissakin hyvinvointisuunnitelmissa ja arvoperustat, joihin hyvinvointisuunnitelmien sisällöt perustuvat, jäsentyvät pääosin hajanaisesti. Aikaisemman työkalututkimuksen mukaan ilmaistut arvot ja perusoletukset, joihin työkalututkijain perustuu, ovat perustavaa laatua olevia kulttuurin muotoutumiseen liittyviä tekijöitä (esim. Schein 2013). Kirjotetut arvot ja perusoletukset, joihin hyvinvoinnin edistäminen kiinnittyy strategisena tavoitteena, jäävät vähälle argumentaatiolle. Tämä on huomion-

arvoista, sillä sosiaalityö yhteiskuntatieteellisenä asiantuntijuutena nojaa asiantuntemuksessaan ja tiedonmuodostamisessaan ammattieettisiin periaatteisiin ja ihmisarvojen puolustamiseen (NASW 2021).

Tuloksissa korostuvat ennaltaehkäisyn ja terveyden edistämisen näkökulmat ja siten hyvinvointialueiden asukkaiden hyvinvointi. Uudistavassa rakenteellisen sosiaalityön orientaatioissa strategiatyön piirteiksi määritellään sosiaalityön tavoitteiden määrittely asiakkaiden ja asukkaiden sekä kuntalaisten lähtökohdista käsin ja sosiaalityön toteuttamisessa hyödynnetään uudenlaisia, rakenteellisia ja vaikuttavuutta esille tuovia menetelmiä (Kivipelto 2022, 12–19). Vaikka hyvinvointisuunnitelmissa asukkaiden hyvinvointi kuvataan prioriteettiksi, niin menetelmällisesti sosiaalityön toteuttamista ei juurikaan kuvata.

Voidaan kuitenkin todeta, että hyvinvointisuunnitelmien strategiset tavoitteet ilmentävät kokonaisvaltaisesti hyvinvointialueiden asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyviä tavoitteita. Strategiset tavoitteet painottuvat usealla hyvinvointialueella muun muassa asukkaiden mielenhyvinvoinnin tukemisen, osallisuuden vahvistamisen, fyysisen kunnon tukemisen, terveellisten elintapojen ja arjen ja lähisuhteiden turvallisuuden tukemisen teemoihin. Myös yhdyspinta- ja sidosryhmytyön vahvistaminen ja sähköisten palveluiden lisääminen, tuodaan esille. Muun muassa Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmasa tuodaan esille kulttuurihyvinvointi

strategisena painopisteenä, johon hyvinvoinnin edistämistyössä tähdätään. *Strategisten tavoitteiden sisällöt ilmentävät sosiokulttuurismateriaalisia piirteitä*, niiden osallisuutta, vuorovaikutusta ja hyvinvointia korostavien näkökulmien perusteella (esim. Schein 2013; Kyratsis ym. 2019).

Toisaalta strategisia tavoitteita voidaan pitää myös sosiaalityön työkalutuuri-*sina* normeina, asioina ja tavoitteina, joita tulee ammatillisesti tavoitella. Hyvinvointisuunnitelmien sisällöt eivät eksplisiittisesti paljasta, minkälaisia uskomuksia tai odotuksia näille mainituille normeille kussakin kontekstissa asetetaan, tai koetaanko tavoitteiden olevan käytännön tasolla saavutettavissa. (Vrt. Kyratsis ym. 2019, 1140.) Aikaisempaan tutkimukseen peilaten, työkalutuuri on avainasemassa strategiasa määritettyjen tavoitteiden saavuttamisessa, mikä edellyttää strategisten tavoitteiden sisällyttämistä organisaation toiminnassa yhteisiin arvoihin ja uskomuksiin (esim. Tosti 2007; Schein 2013).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen teemat, joita hyvinvointisuunnitelmissa peräänkuulutetaan, sopivat hyvin sosiaalityön toimeenpanon tavoitteiksi niin yksilö-, yhteisö- kuin yhteiskuntatasolla. Sosiaalityön lähtökohtana on ihmisten tukeminen ja rakenteellisten epäkohtien tunnistaminen ja poistaminen. Yhteiskunnallisen orientaationsa vuoksi sosiaalityössä on osaamista, keinoja ja menetelmiä toimia erilaisissa konteksteissa, mikro-, meso ja makrosuhteissa ihmisten tukemiseksi (Myller 2022).

Strategisesti määritetyt toimenpiteet vaihtelevia ja terveydenhuollon kentälle painottuvia

Vaikka hyvinvointisuunnitelmiin tehty taustatyö ja strategiset tavoitteet ilmevät tulosten perusteella kokonaisvaltaisina ja alueellisia piirteitä huomioivina (ks. myös Ferlie & Ongaro 2015, 2), niin toisaalta tavoitteisiin tähtäävien toimenpiteiden kuvauksissa sosiaalityölle merkitykselliset sosiokulttuuriset näkökulmat jäävät katveeseen. Toimenpiteet tulevat esille pistemäisinä, eikä niistä synny yhtenäistä suunnitelmaa. Lisäksi toimenpiteet kohdentuvat enimmäkseen terveydenhuollon kentälle. Kuvaukset sosiaalityön ammatillisista toimintatavoista tai sosiaalisten verkostojen, yhteisötyön sekä osallisuuden näkökulmat tulevat esille hyvinvointisuunnitelmissa määritettyjen toimenpiteiden kuvauksissa niukasti. Toimenpiteiden kuvaukset ilmentävät enemmänkin yhteiskuntatieteiden ja terveys- ja lääketieteen tutkimusperinteiden painotuksia sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä. Tavoitellut toimenpiteet kohdentuvat yksilötaisoisesti asiakkaisiin ja potilaisiin ja ne ovat spesifejä, erityisesti terveydenhuollossa tyypillisiä toimenpiteitä. Esimerkiksi vajaravitsemuksen arviointi ja IPC-malli perusterveydenhuollossa Etelä-Karjalan hyvinvointialueella tai erilaiset terveystarkastukset ja hoitotoimenpiteet, kuten elintapaohjaus, Omaolo-palvelu tai päihteet puheeksi Audit C-toimintamalli esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella, kuvaavat terveydenhuollon toimenpiteitä. Sosiaalityöhön viitataan epäsuorasti, kuten seuraavassa kuntouttavaa työtoimintaa sivuavassa sitaatissa Poh-

janmaan hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmassa:

Kehitetään palveluketjuja, mm. työllisyyttä edistäviä palveluja kunnan, hyvinvointialueen, Kelan ja TE-toimiston välillä sekä ylläpidetään kuntouttavia työtoimintapaikkoja, työharjoittelua ja työkokeilua.

Kuitenkin tutkittuun tietoon perustuvia toimenpiteitä kuvataan joissakin hyvinvointisuunnitelmissa, kuten Pohjois-Savossa näyttöön perustuvia käytänteitä ja vaikuttavuustiedonhankinnan kiinnittämistä mukaan toimenpiteisiin. Yleisesti ottaen vastuutahoja toimenpiteiden suorittajina kuvataan hyvinvointisuunnitelmissa laajasti ja monipuoleisesti, mutta tarkempi saatavilla oleva resurssi tai työnjako jää epäselväksi. Aikaisemman tutkimuksen mukaan strategiassa kuvailtujen toimenpiteiden avaaminen ja kohdentaminen tavoitteiden mukaisesti tukee työntekijöiden ymmärrystä strategiasta (Caratas ym. 2018, 406 - 407). Tulosten perusteella sosiaalityön menetelmiä, työtapoja, vaikuttavuutta tai laajaa yhteiskunnallista ja sosiaalitieteellistä lähestymistapaa hyvinvointisuunnitelmien toimenpiteissä ei eksplisiittisesti kuvata.

Hyvinvointisuunnitelmiin kuvaillussa seurannassa korostuvat määrällisen tutkimusperinteen seurantamenetelmiä, yksilökohtaista tietoa analysoidaan hyvinvointisuunnitelmien perusteella rekisteri- ja tilastoaineistoin. Yhteisötyön hyvinvointia edistävät sosiaalityön toimenpiteet (esim. Boetto ym. 2022) puuttuvat lähes kokonaan.

Hyvinvoinnin seuranta ja arviointi teknismateriaalista

Hyvinvointisuunnitelmien seuranta- ja arviointikuvauksissa korostuvat teknismateriaaliset näkökulmat, kuten määrälliset indikaattori- ja seurantatiedot esimerkiksi käyntimääristä, jonotusajoista tai hoitoon pääsystä. Laadullisen arvioinnin kuvaukset jäävät vähäisiksi. Toisaalta esille myös tulee, että vaikuttavuustieto on kytketty mukaan seurantaan joillakin alueilla, mutta toisaalta toimenpiteitä kuvataan seurattavan lyhyen aikavälin kuluessa toteutunut/ei toteutunut -skaalalla. Terveydenhuollon konteksti ja terveyden edistämisen käytänteet ovat vahvasti esillä strategian seurannassa ja arvioinnissa.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa sosiaalityön tulevaisuuden suunnasta ja roolista hyvinvointisuunnitelmissa. Tutkimuksessa kysyttiin, millaisia sosiaalityön ammatilliseen työkuulttuuriin liitettäviä sosiokulttuurismateriaalisia piirteitä lakisääteisissä hyvinvointisuunnitelmissa on? Hyvinvointisuunnitelmien tavoitteita perustelevissa kuvauksissa korostuivat hyvinvointialueiden lakisääteiset velvoitteet, tiedolla johtamisen vaatimus ja asukkaiden hyvinvointi-indikaattorit. Nämä tekijät kuvaavat hyvinvointisuunnitelmissa työkuulttuurin teknismateriaalisia piirteitä (esim. Schein 2013). Sosiaalityö jäi pimentoon hyvinvointisuunnitelmien tarveanalyysseissä, mikä viittaa siihen, että perustelut hyvinvointisuunnitelmille muodostuivat toimintaympäristöstä ja sen asettamista raameista, eivät esimerkiksi sosiaalityön asiantuntijuuden

hyödyntämisestä ja profession liittyvistä sisällöistä hyvinvoinnin edistämisessä.

Hyvinvointisuunnitelmien strategiset tavoitteet ilmentävät kokonaisvaltaisesti asukkaiden hyvinvoinnin tukemista ja edistämistä, mutta arvoperusta, johon tavoitteet kiinnittyvät, jää hajanaiseksi. Tavoitteiden näkökulmasta sosiaalityön tehtävien (esim. Kivipelto 2022) voidaan tulkita sisältävän sosiokulttuurisia näkökulmia ja tavoitteiden kuvauksissa korostuvat sosiokulttuuriset tekijät ja ennaltaehkäiseviin toimintoihin liittyvät pyrkimykset, mikä tuodaan esille myös kansallisissa selvityksissä (esim. Karjalainen ym. 2019; THL 2024a). Toisaalta hyvinvointisuunnitelmissa kuvailut toimenpiteet ovat vaihtelevia ja hyvinvointialueittain erilaisia.

Sosiaalityön rooli ilmenee hyvinvointisuunnitelmissa epäselvästi ja sosiaalityön työkuulttuurille merkitykselliset näkökulmat (Myller 2022) jäävät vähemmälle huomiolle: suunnitelmissa pyrkimys on ennaltaehkäisevän työn painottamiseen, mutta sosiaalityön tietoperustan, menetelmien, lähestymistapojen tai tutkimuksen perusteluja ei ole juurikaan esillä. Sosiaalityön rooli ja merkitys työkuulttuurille (Worsley 2023; Bennett 2017; vrt. Llewellyn & Tappin 2003; Tosti 2007) hyvinvointisuunnitelmissa piiryy jäsentymättömänä ja hajanaisena.

Tulokset ilmentävät konventionaalisia, ammatilliselta historialtaan perinteisten alojen vahvaa roolia hyvinvointisuunnitelmissa. Toisaalta esimerkiksi asiakaslähtöisiä ja kansalaisia osallistavia nykytila-analyyssejä ja vaikuttavuustyön kytkemistä hyvinvointisuunnitelmien

toimeenpanoon (vrt. Kivipelto 2022, 19) kuvaillaan, ja tämän tyyppinen lähestymistapa strategisissa ohjeistuksissa mahdollistaisi myös sosiaalityön vahvemman roolin huomioimisen strategiatasolla. Tulokset ilmentänevät myös sitä, että sosiaalityössä on toistaiseksi saatavilla niukasti yhtenäisiä kansallisia tutkimusperustaisia suosituksia tai koottuja tietokantoja hyvinvointialueiden käyttöön ja sosiaalityön koulutuksen, tutkimuksen ja työkäytänteiden yhdistämisessä on eroja alueittain.

POHDINTA

Tutkimus tuottaa tietoa erityisesti sosiaalityön strategiseen ja tiedolla johtamiseen. Hyvinvointialueiden hyvinvointisuunnitelmissa ja muissa strategiatason ohjaavissa asiakirjoissa olisi tulevaisuudessa perusteltua vahvistaa sosiaalityön näkökulmia, ja tuoda esille läpileikkaavasti sosiaalityön merkitystä ja mahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tukena, esimerkiksi erilaisia yhteisötason hyvinvointia tukevia toimintamalleja ja rakenteellisen sosiaalityön mahdollisuuksia. Tämän tutkimuksen perusteella hyvinvointisuunnitelmat strategisina ohjeina jäävät sisällöltään etäisiksi suhteessa sosiaalityön asiakastyössä tunnistettuihin oleellisiin painopisteisiin, kuten suhdeperustaiseen sosiaalityöhön ja vuorovaikutukselliseen työhön (esim. Pascoe ym. 2023).

Sosiaalityön toimenpiteiden kirkastaminen ja sosiaalityön tieto- ja arvope-
rustan huomioiminen terveydenhuol-
lon toimenpiteiden rinnalla strategisen
tason ohjauksessa ja johtamisessa edis-
täisi myös työkäytänteiden tasolla en-

tistä paremmin sosiaalityön tutkimus-
perustaista työkalutuuuria. Tärkeää on
huomioida sosiaalityön merkittävä ta-
loudellinen osuus julkisen hyvinvoin-
nin turvaajana (Talentia ry 2024), jotta
resursseja voidaan osoittaa eri sektoreil-
le huomioiden sosiaalityön lähtökohdat
ja perustelut.

Strategisten dokumenttien merkityk-
sen avaaminen johtamisen välineinä ja
niiden merkitys työkalutuurille edel-
lyttää kuitenkin lisää tutkimusta. Täten
voitaisiin edelleen lisätä sosiaalityön
itseymmärrystä, ja tehdä sosiaalityön
asiantuntijuutta entistä paremmin nä-
kyväksi sidosryhmille. Sosiaalityön
strategiseen ohjaukseen ja tutkimus-
perustaisen työkalutuurin vahvistami-
seen tarvitaankin edelleen yhtenäisiä
kansallisia toimenpiteitä ja rakenteita
sosiaalityön tutkimuksen, koulutuksen,
käytäntöyhteyksien ja erilaisten monia-
mmatillisten toimintojen osalta (Asetus
605/2020).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta
yleisesti ottaen ilmentää johdonmukai-
nen, selkeä ja huolellinen raportointi.
Tutkimuksessa olen käyttänyt julkista
ja avoimesti saatavilla olevaa aineistoa ja
olen pyrkinyt esittämään sen läpinäky-
västi. Analyysiprosessin luotettavuutta
olen pyrkinyt vahvistamaan analyysi- ja
tulkintaprosessin avoimella kuvaamisella.
Olen pohtinut dokumenttianalyysin
valintaa menetelmäksi eri näkökulmista
ja tiedostanut, että saatavilla olevien hy-
vinvointisuunnitelmien tarjoama tieto
ei sisällä tyhjentävästi aiheeseen liitty-
vää tietoa (Karppinen & Moe 2018)
ja ylipäätään hallinnolliset dokumentit
kuvaavat vain osaltaan valittua tutki-
muskohdetta.

Tutkimusajankohta on osaltaan tutkimusta rajoittava tekijä, sillä tutkimusaineisto ei kattanut kaikkien hyvinvointialueiden hyvinvointisuunnitelmia. Toisaalta pyrin tuomaan näkyväksi kokonaiskuvaavaa sosiaalityöstä hyvinvointisuunnitelmissa. Tutkimuksessa on kohdennettu fokus sosiaalityön työ-
kulttuurin tutkimusalueelle, jotta näkökulmat sosiaalityön työ-
kulttuurin ja strategisen tason ohjauksen suhteesta laajenisivat. Tutkimusasetelmassa raja-
n tarkastelun ulkopuolelle sen, kuinka strategiadokumenteissa kuvatut tekijät todellistuvat työkäytännöissä kulttuuri-
sina merkityksinä ja toimintatapoina.

VIITE

1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin (HYTE-kerroin) on hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien valtionrahoituksen perusteena. Vuoden 2023 alusta alkaen hyte-kertoimen mukainen summa määräytyy hyvinvointialueille asukasluvun mukaan. HYTE-kertoimella pyritään tukemaan hyvinvointialueita suunnitelmallisten toimien toteuttamisessa esimerkiksi sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. (THL 2024b.)

KIRJALLISUUS

Anttonen, Anneli & Sipilä, Jorma (2010) Universalismi Britannian ja Pohjoismaiden sosiaalipolitiikassa. *Janus* 18 (2), 104–120.

Arola, Marjut (2020) Organisaatiokansalaisuus sosiaalityön professiossa. *Dissertations in Social and Health Sciences*. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.

Asetus 605/2020. Sosiaali- ja terveystieteiden asetus yliopistotasoisesta sosiaalityön tutkimuksen rahoituksesta.

Babnik, Katarina & Breznik, Kristijan & Dermol, Valerij (2013) The mission sta-

tement: organisational culture perspective. *Industrial Management & Data Systems* 114 (4), 612–627. <https://doi.org/10.1108/imds-10-2013-0455>

Baer, Markus & Dirks, Kurt & Nickerson, Jackson (2013) Microfoundations of strategic problem formulation. *Strategic Management Journal* 34 (2), 197–214. <https://doi.org/10.1002/smj.2004>

Bennett, Bob (2017) Building an Organizational Culture to Support Evidence-Informed Practice: A Teaching Case. *Human Service Organizations: Management, Leadership & Governance* 41 (5), 560–566. <https://doi.org/10.1080/23303131.2017.1382232>

Boetto, Heather & Närhi, Kati, & Bowles, Wendy (2022) Creating ‘Communities of Practice’ to Enhance Ecosocial Work: A Comparison between Finland and Australia. *British Journal of Social Work* 52 (8), 4815–4835. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcac092>

Bowen, Glen (2009) Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal* 9 (2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/qrj0902027>

Duarte, Filipe (2017) Reshaping political ideology in social work: A critical perspective. *Aotearoa New Zealand Social Work* 29 (2), 34–44. <https://doi.org/10.11157/anzswj-vol29iss2id282>

Einola, Suvi & Kohtamäki, Marko (2015) Osallistava strategiaprosessi kunnassa. *Vaasa: Vaasan yliopisto*.

Einola, Suvi & Kohtamäki, Marko (2016) Sosiomateriaalisten käytäntöjen rooli kuntaorganisaation strategiatyössä. *Hallinnon tutkimus* 35 (3), 189–203.

Elo, Satu & Kajula, Outi & Tohmola, Anniina & Kääriäinen, Maria (2022) Laadullisen sisällön analyysin eteneminen ja vaiheet. *Hoitotiede* 34 (4), 215–225.

Ferlie, Ewan & Ongaro, Edoardo (2015) Strategic management in public services organisations. Concepts, schools and contemporary issues. London: Routledge.

Gray, Ivan & Parker, Jonathan & Ruttier, Lynne & Williams, Sarah (2010) Developing communities of practice: A strategy for effective leadership, management and supervision in social work. *Social Work & Social Scien-*

- ces Review 14 (2) 20–36. <https://doi.org/10.1921/174661010x537199>
- Hafford-Letchfield, Trish & Lambley, Sharon & Spolander, Gary & Cocker, Christine (2014) Four: Leading strategically: organisational strategy and managing people. *Inclusive Leadership in Social Work and Social Care*. Bristol, UK: Policy Press, 61–84.
- Karjalainen, Pekka & Metteri, Anna & Strömberg-Jakka, Minna (2019) Tiekartta 2030. Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:41. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Karppinen, Kari & Moe, Hallvard (2019) Texts as Data I: Document Analysis. Teoksessa Hilde Van den Bulck, Manuel Puppis, Karen Donders & Leo Van Audenhove (toim.) *The Palgrave Handbook of Methods for Media Policy Research*. Palgrave Macmillan.
- Kivipelto, Minna & Kotiranta, Tuija (2015) Sosiaalityön vaikuttavuuden arvioinnin kriittinen eetos saatava takaisin. *Janus* 22 (2), 172–182.
- Kivipelto, Minna (2022) Rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuudet. Teoksessa Eeva Liukko, Heidi Muurinen, Tuomo Kokkonen & Ville Santalahti (toim.) *Vaikutettava sosiaalityö, THL, raportteja 1/2022*. Helsinki: Punamusta, 13–19.
- Kivipelto, Minna & Tanner, Niina (2023) Aikuisosiaalityö sote-uudistuksessa -kyselyn tulokset. Tutkimuksesta tiiviisti 1/2023. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Kyratsis, Yiannis & Ahmad, Raheelah & Iwami, Michiyo & Castro-Sanchez Enrique & Atun, Rifat & Holmeas, Alison H. (2019) A multilevel neo-institutional analysis of infection prevention and control in English hospitals: coerced safety culture change? *Sociology of Health & Illness* 41 (6), 1138–1158. <https://doi.org/10.1111/1467-9566.12897>
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 2012/980.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021.
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Llewellyn, Sue & Tappin, Emma (2003) Strategy in the Public Sector: Management in the Wilderness. *Journal of Management Studies* 40 (4), 955–982. <https://doi.org/10.1111/1467-6486.00366>
- Londén, Pia & Typpö, Linda & Eronen, Anne & Peltosalmi, Juha & Haikari, Janne (2023) Sosiaalibarometri. Sosiaali- ja terveyspalvelut hyvinvointialueilla. SOS-TE, Helsinki: Suomen sosiaali- ja terveysry.
- McGlade, Anne & Pollock, Elaine & Bunting, Lisa & Taylor, Brian & McGuckin, Sonya & Patton, Sonia & Burns, Patricia & Wilson, Emily & Devlin, Tricia & Alkiviadou, Andriana (2023) Building a Research Community to Bring Evidence into Practice: Case Study. *British Journal of Social Work* 53 (7), 3526–3537. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcad120>
- Mos, Philipa & Reckers-Droog, Vivian (2024) Examining the underpinnings of decisions to allocate public resources to social care: A systematic review. *Social Science & Medicine* 355, 117093. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2024.117093>
- Myller, Terhi (2022) Sosiaalityön ammatillinen työkuultuuri suhdeperustaisena sosiaalityönä maaseudulla ja kaupungissa. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies, 286. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.
- Möttönen, Sakari (2009) Ovatko järjestöt hyvinvointivaltion purkajia vai puolustajia? *Yhteiskuntapolitiikka* 74 (1), 60–71.
- Pascoe, Katheryn Margaret & Waterhouse-Bradley, Bethany & McGinn, Tony (2023) Social Workers' Experiences of Bureaucracy: A Systematic Synthesis of Qualitative Studies. *The British Journal of Social Work* 53 (1), 513–533. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcac106>
- Perustuslaki 1999/731.
- Petch, Alison (2010) Swings and Roundabouts: From Evaluation to Evidence-Informed Practice in Social Services. *Social Work Review* 9 (4), 29–39.
- NASW (2021) Code of Ethics. <https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English> Luettu 20.1.2024
- Reisch, Michael & Jani, Jayshree S (2012)

- The New Politics of Social Work Practice: Understanding Context to Promote Change, *The British Journal of Social Work* 42 (6), 1132–1150. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcs072>
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2012) *Kvalitatiivisten menetelmien verkkokirja*. Tampereen yliopisto: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
- Santrić-Miličević, Milena (2008) *A health organization purpose and strategic intent: Creating vision and mission*. Teoksessa Luka Kovačić & Lijana Zaletel-Kragelj (toim.) *Management in health care practice. A handbook for teachers, researchers, and health professionals*. Zagreb: Hans Jacobs Publishing Company, 140–146.
- Schein, Edgar (2013) *Yrityskulttuuri – selviytymisopas. Tietoja ja luuloja kulttuurimuutoksesta*. Tampere: Tammerprint Oy.
- Šilenskytė, Aušrinė (2020) *Corporate strategy implementation. How strategic plans become individual strategic actions across organizational levels of the MNC*. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Soydan, Haluk & Palinkas, Lawrence A. (2014) *Evidence-Based-Practice in Social Work: Development of a new Professional Culture*. New York: Routledge.
- Stewart, Jenny (2004) *The meaning of the strategy in the public sector*. *Australian Journal of Public Administration* 63 (4), 16–21. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8500.2004.00409.x>
- Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (STM) (2023) *Hyvinvointialueet kartalla*. <https://stm.fi/hyvinvointialueet-kartalla> Luettu 18.1.2024.
- Talentia ry (2024) *So koskee kaikkia*. <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/so-koskee-kaikkia/> Luettu 22.1.2024.
- TENK (2023) *Tutkimuseettinen neuvottelukunta*. <https://tenk.fi/fi> Luettu 20.1.2024.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) (2023) *Alueellinen hyvinvointikertomus. Alueellinen hyvinvointikertomus - THL* Luettu 15.1.2024.
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) (2024a) *Iäkkäiden hyvinvointi kunnassa*. <https://thl.fi/aiheet/ikaantyminen/hyvinvointia-vanhuuteen/iakkaiden-hyvinvointi-kunnassa> Luettu 1.5.2024.
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) (2024b) *HYTE-kerroin – kannustin kunnille*. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille> Luettu 20.1.2024
- Tosti, Donald T. (2007) *Aligning the culture and strategy for success*. *Performance Improvement* 46 (1), 21–25. <https://doi.org/10.1002/pfi.035>
- Vaismoradi, Mojtaba & Turunen, Hannele & Bondas, Terese (2013) *Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting qualitative descriptive study*. *Nursing and Health Sciences* 15 (3), 398–405. <https://doi.org/10.1111/nhs.12048>
- Veldman, Hans & Szabo, Agota (2015) *Strategy for the public and private sectors*. Assen: Royal Van Gorcum BV.
- Wade, Kathleen & Neuman, Karen (2008) *Practice-based research: changing the professional culture and language of social work*. *Social Work in Health Care* 44 (4), 49–64. https://doi.org/10.1300/j010v44n04_04
- Wenger, Etienne (2006) *Communities of practice: A brief introduction*. https://www.ohr.wisc.edu/cop/articles/communities_practice_intro_wenger.pdf Luettu 25.1.2024.
- Worsley, Aidan (2023) *Moving the River: Rethinking Regulation in Social Work*. *British Journal of Social Work* 53 (4), 2352–2369. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcac213>
- Žukauskas, Pranas & Vveinhardt, Jolita & Andriukaitiene, Regina (2018) *The Theoretical Aspects of Management Culture as Part of Organizational Culture*. Teoksessa Pranas Žukauskas & Jolita Vveinhardt & Regina Andriukaitiene (toim.) *Management Culture and Corporate Social Responsibility*. Lontoo: IntechOpen, 17–42.

*English Summary***Terhi Myller:** Social work in counties' wellbeing plans

Organizational strategies play a crucial role in shaping professional work cultures. To advance a research-informed professional culture in social work, it is essential to understand strategic-level guidance. This study examines the socio-cultural and material features relevant to the professional work culture of social work as presented in counties' wellbeing plans.

The conceptual framework of this study focuses on the concept and content of social work culture. The analysis involves a qualitative and abductive documentary review of wellbeing plans from 16 counties. The knowledge formulation process is guided by a practical knowledge interest.

The findings indicate that wellbeing plans primarily emphasize technical and material aspects, such as strategic approaches and the legislative responsibilities involved in their creation. However, the strategic goals also incorporate socio-cultural perspectives, including participation, communication, and wellbeing. Explicit references to social work practices remain limited.